

КОМПАРАТИВНИ ПРОУЧУВАЊА НА ПОВАЖНИТЕ ПРОИЗВОДНИ, ТЕХНОЛОШКИ И КВАЛИТЕТНИ СВОЈСТВА КАЈ НЕКОИ СОРТИ ТУТУН ОД ТИПОТ ПРИЛЕП

А П С Т Р А К Т

Истражувањата кои имаа за цел компаративно проучување на поважните производни, технолошки и квалитетни својства кај некои сорти тутун од типот прилеп, се изведоа во 2009 и 2010 година на опитното поле од Институтот за тутун – Прилеп. Предмет на испитување беа шест ориенталски сорти тутун од типот прилеп и тоа: прилеп П-23 (контрола), прилеп П12-2/1, прилеп НС-72, прилеп П-66-9/7, прилеп П-79-94 и прилеп басма-82.

Од агроеколошки аспект, истражувањата се вршени на делувијална (колувијална) почва, која е сиромашна, до средно обезбедена со азот, слабо обезбедена со фосфор и недоволно обезбедена со калиум.

При истражувањата беа испитувани следниве својства: бројот на листови по страк, должина и широчина на најголемиот лист, висина на стеблото, принос на зелен тутун, сооднос зелен – сув тутун, принос на сув тутун по страк, принос на сув тутун по хектар, процент на високи класи, застапеност на главното ребро, материјалност и дебелина на листовите и технолошките карактеристики на режаниот тутун. Анализирани се и просечната цена на тутунот за 1 kg во денари, бруто-паричниот приход од единица површина, хемискиот состав на суровината и дегустативните карактеристики на тутунот.

Според просечниот број на листовите, со помалку листови се одликуваат сортите прилеп П12-2/1 (39,5) и прилеп НС-72 (43,5), со поголем број се прилеп П-66-9/7 (55,0), прилеп П-23 (55,5), прилеп П-79-94 (58,0) и со најголем број листови е прилеп басма – 82 (92,5), што покажува дека ова својство е сортна карактеристика. Височината на растенијата со соцветието се движи од 59,3 cm кај П12-2/1 до 148 cm кај прилеп басма 82.

Просечниот принос на сув тутун се движи од 2.164,90 kg/ha кај сортата П-12-2/1 до 3.297,45 kg/ha кај П-66-9/7. Контролата (П-23), даде просечен принос од 2.717,75 kg/ha. Овие податоци уште еднаш ни потврдуваат дека разликите во приносот се резултат на генетскиот потенцијал на секоја сорта тутун.

Најмала просечна цена на тутунот од двегодишниот просек имаа сортите П12-2/1 и НС-72, а со подобар квалитет на тутунот се контролата, П-66-9/7 и прилеп басма 82. Поголем бруто-приход од единица површина од контролата (430.532,94 ден/ha) оствариле само П-66-9/7 со просечни 503.865,02 ден/ha и прилеп басма 82 со 526.764,32 ден/ha.

Според технолошките својства на тутунската суровина, може да се каже дека тие за сите сорти на тутун се карактеристични во рамките за типот прилеп. Исто така и добиените податоци за хемискиот состав и дегустативните својства на тутунот покажуваат дека станува збор за ориенталско ароматична тутунска суровина, карактеристична за типот прилеп. Одредените разлики што се јавуваат, претставуваат сортна одлика. Според сите истражувани својства (производни, технолошки и квалитетни), и добиените резултати, се истакнуваат сортите тутун: контролата (П-23), прилеп П-66-9/7 и прилеп басма 82, пред сортите П-79-74, НС-72 и прилеп П12-2/1.

Клучни зборови: ориенталски тутун, тип прилеп, сорти, хабитус, генетски потенцијал, својства (производни, технолошки, хемиски), дегустација.

COMPARATIVE STUDY ON THE MAJOR PRODUCTIONAL, TECHNOLOGICAL AND QUALITY CHARACTERISTICS IN SOME VARIETIES OF TOBACCO TYPE PRILEP

ABSTRACT

Comparative study on major productional, technological and quality characteristics of some tobacco varieties of the oriental type Prilep was performed in 2009 and 2010 on the Experimental field of Tobacco Institute - Prilep. Six varieties were included in investigations: Prilep P-23 (check), Prilep P12-2/1, Prilep NS-72, Prilep P-66-9/7, Prilep P-79-94 and Prilep Basma 82.

From agro-ecological aspect, investigations were carried out in diluvial (coluvial) soil with poor to medium supply of nitrogen, poor supply of phosphorus and insufficient supply of potassium.

The following characteristics were subject of investigations: number of leaves per stalk, the largest leaf length and width, stalk height, green tobacco yield, green/dry tobacco ratio, dry tobacco yields per stalk and per hectare, percentage of higher grades, midrib content, substantiality and leaf thickness and technological properties of cut tobacco. Investigations also included the average price of tobacco (denars/kg), gross income per unit area, chemical composition of the raw material and degustative characteristics of tobacco.

The average leaf number was lower in the varieties Prilep P12-2/1 (39.5) and Prilep, NS-72 (43.5) and higher in Prilep P-66-9/7 (55.0), Prilep P-23 (55.5) and Prilep P-79-94 (58.0). The highest leaf number was observed in Prilep Basma 82 (92.5), indicating that this property is varietal distinction. Plant height with inflorescence ranges from 59.3 cm in P12-2/1 to 148 cm in Prilep Basma 82.

The average dry tobacco yield ranges from 2,164.90 kg/ha in P-12-2/1 to 3,297.45 kg/ha in P-66-9/7. The average yield obtained from the check variety (P-23) was 2,717.75 kg/ha. These data confirm once again that differences in yield depend on the genetic potential of each tobacco variety.

The lowest average price of tobacco during the two-year investigations was achieved for P12-2/1 and NS-72, and higher quality was obtained in the check variety P-66-9/7 and in Prilep Basma 82. As compared to the check, higher gross income per unit area (430,532.94 denars/ha) was achieved only in the variety P-66-9/7 (503,865.02 denars/ha) and Prilep Basma 82 (526,764.32 denars/ha).

With regard to technological properties in all varieties investigated, they were typical for Prilep tobacco. Also, the chemical composition and tasting properties correspond to oriental aromatic raw, typical for the type Prilep. The differences that were observed were actually varietal distinction. According to the results obtained for the investigated characters, the varieties P-23 (check), P-66-9/7 and Prilep Basma-82 dominated over the other three varieties P-79-94, NS-72 and Prilep 12-2/1.

Key words: *oriental tobacco, type Prilep, variety, habitus, genetic potential, characters (productional, technological, chemical composition), degustation.*